

Ő úgy érzi, hogy benne mindig megvan a külön egyéniség művészi többlete, eredetiségének az a hozzáadása, mely mindent átformál a maga hasonlatosságára s ezzel mindent művészi újjá teremt: «Ahogy én mondtam: vad erővel Nem tudta soha senki más».

Nekünk «nincs lelkünk» azt mondani, hogy Oláh Gábor «csak másoló». Mikor egyéniségétől idegen stílusokkal kísérletezik, nem csekély örömmel látjuk, hogy valójában nem is bírja magára erőltetni mások megnyilatkozási formáját. E tekintetben — becsületére váljék — nyomába sem érhet a mai lírai kaucukemberek népes társaságának. Hanem mintha a maga egyéniségét kilenc kötet során sem tisztázta volna eléggé önmaga előtt. Az a «vad erő», melyre oly igen büszke, éppen nem «faculté maitresse»-e költői jellemképének. Ez benne inkább csak valami állandósult harci állás költői lényének amaz erőszakosan elhallgattatott *másik* fele ellen, amelyet ifjúkori lírájában ismertünk és szerettünk meg. Ez a régi Oláh Gábor alapján realista hajlandóságú, gyökeres magyar nyelv-érzékű, mely kálmunistalelkű kezdő költő volt, biztató ígéret arra nézve, hogy a magyar klasszicizmus hagyományai benne epigónnál többre: valódi tanítványra számíthatnak. De a századeleji nagy lírai földrengés idején mintha megcsuszamlott volna lába alatt békés szántóföldje. Nyugalmas erejét «vad erő»-vé lázította, szemléletét szimbólum-látásáig csigázta, erőteljes munkaritmusát mutatványos erőfeszítéssé kényszerítette. «Új» művészetébe lépten-nyomon beletolulnak régi képességei: ilyenkor igaz költő szava üti meg fülünket. De ennek az igaz költőnek harmónikus arcmása egyes költeményeiből is ritkán tekint ránk, könyveinek egészéből pedig éppen sohasem.

A *Gondolatok felhőfutása* című, korábbi kötetében «ellentmondások emberé»-nek vallja magát. S az maradt azóta is. Legújabb lírai gyűjteménye is mottóul viselhetné azokat a sorokat, mikkor ama régi költeményét zárta:

Az én tragédiám, hogy mássá lettem,
Kelltet lennem, mint amivé születtem.

Ó siralom, ó siralom.

E «mássá levés»-ben Oláh vallomása súlyos lelki kényszert sejtet; ennek nyilván ő maga a legjobb tudója. Hanem ránk nézve az a lényeges, hogy ez a «transfiguratio» minő követke-

ményekkel járt művészetére. Minden nagy költőnek külön anyanyelve van, mely érzelmi gyökereit egy másoktól elkülönülő egyéniség talajában bírja. Oláh Gábor sokszor úgy hat ránk, mint aki anyanyelvét megtagadta s helyébe nem talált — hiszen nem is lehet találni! — másikat.

Rédey Tivadar.

Szinnyei Ferenc: A regény. Érdekes, egyben sajnálatos jelenség, hogy a regénnyel, ezzel a különben talán legnépszerűbb irodalmi műfajjal milyen kevés elméleti munka foglalkozik mind nálunk, mind a külföldön. A különböző folyóiratokban szétszórtan megjelent kisebb értekezésektől eltekintve önálló, nagyobb munkánk alig van. Az utóbbi évek e körbe tartozó legfontosabb terméke Császár Elemér könyve a magyar regényről, mely értékes adataival kimerítő képét adja regényirodalmunk fejlődésének; mint-hogy azonban a műfaj elméletének tárgyalása nem célja, csupán a bevezetésben nyújt megfelelő esztétikai fejtegetést.

Fölöttébb örömdet esemény e szerint Szinnyei Ferenc most megjelent könyve a regényről. Méltán mondhatja írója, hogy módszere és rendszerbe foglalása új és önálló s hogy munkája írásakor töretlen utakon haladt. Külföldi elődei között a legközeltekintőbb Keiter és Kellen terjedelmes műve is csak kevés támponttal szolgálhatott neki, mivel az inkább nagyközönségnek szánt munka nem foglalkozik mélyebben az egyes problémákkal. Szinnyei tanulmányának tárgya a belső világ rajza a regényben. Arra a kérdésre akar megfelelni, hányféle módon és miféle eszközökkel tudja a regényíró hőseinek belső lelkivilágát az olvasó elé tárni. Érdekes, de nem könnyű feladat: leszögezni és rendszerbe foglalni a regényíró öntudatlanul végbemenő eljárásait, melyek, minthogy a való életre támaszkodnak, ennek számtalan megnyilatkozásában ezer- és ezerféle lehetnek. A munka világlátású, könnyen tájékozódó írója azonban ügyesen leírja a nehézségeket, nagykészültségű munkájában kimerítő, egyben élvezetes tanulmányt nyújtva.

A kérdés bonyolult volta megkívánja a csoportosítást és rendszerezést; e nehéz feladatot világos gondolatfűzéssel és áttekinthetően oldja meg könyvünk szerzője.

A munka két főrésze oszlik: a lélek-

rajzra és a jellemzésre. E két rokon fogalomnak kettéválasztása a szerző boncoló munkájának első lépése; a jellemzésnek, mely állandó lelkitulajdonságokat tárgyal, az állandóság és a megállapodottság a fő ismertető jele; a lélekrajznak pedig, mely különböző lelkiállapotokat tüntet fel, szükségképpen befejezetlennek kell lennie. E két főcsoporton belül hasonló megfontolással mind a lélekrajznak, mind a jellemzésnek két alfajáról beszél részletesen: az elbeszélő és drámai lélekrajzról, azaz elbeszélő és drámai jellemzésről, aszerint, hogy a lelkitörténeteket vagy lelkitulajdonságokat az író maga beszéli-e el, vagy pedig a regényalakok beszédében tárja elénk. A lélekrajz tárgyalásánál külön foglalkozik az érzelmek, külön a gondolatok, majd azok együttes rajzával, melyeket a testi jelek festése egészít ki. Minthogy a külvilág a maga számtalan vonatkozásában sokféle módon hathat a lélekre, ezt sem hagyhatja figyelmen kívül az író s a külvilág jelenségeit a lélekrajz szempontjából a következő két osztályba sorozza: 1. az ember hatása a lélekre; 2. egyes tárgyak, tárgy csoportok hatása a lélekre. Mivel pedig lelki történeteket tettek elbeszélésével is lehet rajzolni, részletesen tárgyalja e fejezet a tettek rajzát is. Ugyanilyen körültekintéssel foglalkozik az író a jellemzés kapcsán a lelki-tulajdonságoknak, az emberi külsőnek, az életmódnak, életnek és tetteknek rajzával. Mindkét fejezetet az írónak a terjedelmre, előadási formákra és nyelvi kifejezésre vonatkozó megállapításai teszik teljesebbé.

A szerző mélyenjáró, sokszor elvont jellegű gondolatait színesekkel teszik a világirodalom legismertebb és legszebb regényeiből vett illusztrációi. Az ezek kiválogatásában tapasztalt műgondért is külön elismerés illeti meg. *Hailsch Ilona.*

Molter Károly; Özvegyország. Vigjáték 3 felvonásban. 1926. Targu-Mures. 99 l.

Most, amikor a mindennapos, kicsinyes problémák is halálos komolysággal nehezdednek ránk, szinte jóleső irigységgel képzeljük bele magunkat abba a letűnt milieube, amely Özvegyország boldog népét veszi körül. A Bánság lakóit 1811-ben nem zaklatják a mi gyötrő gondjaink s a világrendítő nagy kérdések, forradalmak hullámai is mindössze csak holmi ope-

rettszerű izgalmat idéznek elő a vezető emberek életében. Az az érzésünk, hogy a vigjáték eseményei a valóságban sem lehettek komolyabbak, mint a színpadon lehetnek. S ez onnan van, hogy világot alakító nagyképű politika ügyes emberek unaloműző játékvá kicsinyesülve jelenik meg Özvegyország életében. — A német határőrvidéknek egyik torontáli községében is lejátszódik 1811 nyarán az európai forradalmak ártatlan paródiája. Nem veszélyes itt a tüzell való játék, mert az emberek általában kisszerűek és ügyességgel kormányozhatók. A nép csak gyámoltalan báb, aki nem akar egyebet, mint békeségben dolgozni. A vidék életében irányító szerepe van Wenzler Zsuzsánna fiatal özvegy bárónőnek (ezért: *Özvegyország*), akinek szerelméért folyik a verseny. Eleven, mozgalmas jeleneteken át fejlődik a szerelmi küzdés, amelynek győztese a munka embere, egy kiváló magyar mérnök. Ő nyeri el a bárónő kezét s frigyükben a munka és jóság egyesül. Külön érdekessége a mesének, hogy megfelelő szerep jut benne Lenau Miklósnak is.

A szereplők elég jól megrajzolt alakok s ez a komikum fejlesztésében érezteti jó hatását. Kár, hogy a cselekvény bonyolítása olykor kissé nehézkes és a motívumok nem eléggé kitérőszők. A szereplők céljai és szándékai nem mindig öltének határozott formát. Néhol homályba és bizonytalanságba vész a koncepció s ezért olvasva sem könnyű pontosan követni a meglehetősen sovány mese fonalát. Még nehezebb lehet ugyanez a színpadról hangzó röpke szavak és tűnékeny jelenetek alapján. Különösen nehézkes a forradalom jelentkezésének és a szerelmi történetnek egybekapcsolása. Általában az egyszerűség, világosság és könnyedség nagyobb mértéke jótékonyan fokozná a mű hatását.

Nagy érdeme a szerzőnek, hogy vigjátéki beállításban is ki tudja emelni azt a kívánatos, komoly igazságot, hogy a jósággal párosult békes munkaszerepet minden diadalmaskodik. Ebből a diadalból áldás fakad a környezet számára és derű sugárzik az olvasó lelkébe. *Gulyás Sándor.*

Brisits Frigyes: Assisi Szent Ferenc.

Szent Ferenc halálának hétszázéves fordulója nemcsak a Fioretti művészi fordításával, hanem a szent életének és művének megértő rajzával is gazda-